

A KATONAI LOGISZTIKA GYAKORLATA

A HADMŰVELETI FELVONULÁS ÉS A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI A NATO LOGISZTIKAI DOKTRÍNÁK FEJLŐDÉSÉNEK TÜKRÉBEN

Réger Béla - Trembeczky László¹

A logisztika gyökerei, mint ismeretes a hadtudományba nyúlnak vissza. A csapatok logisztikai önállóságának megteremtésével volt lehetőség a stacioner váraktól (raktáraktól), elszakadni és nagyobb távolságon önálló katonai műveleteket folytatni.²

Napjainkban nagy változások következtek be. A veszélyeztetettség jellege megváltozott, így a hadsereg létszáma drasztikusan lecsökkent, a források megcsappantak. Nincs lehetőség nagy készletek, raktárak fenntartására, ennek következtében a teljes saját katonai logisztika fenntartására sem. Kézenfekvő változat, hogy a feladatok megoldása csak a civil logisztikával való szoros együttműködéssel, a szükséges logisztikai felszerelések, szolgáltatások megrendelésével, bérlésével, megvásárlásával kiegészülve valósulhat meg.

A napjaink veszélyhelyzeteit elemezve megállapíthatjuk, hogy nem a *totális szembenállás a jellemző, hanem egyes térségekben a béketeremtés és békefenntartás* a fő feladat. A NATO nemzetközi szerepvállalásaiban az elmúlt 7–8 évben bebizonyosodott, hogy a nemzetközi béketámogató műveletben való szerepvállalások megkövetelik a civil logisztikával való szoros együttműködést. Nem szabad több száz vagy akár ezer kilométer távolságra *komplett önálló katonai logisztikát kitelepíteni*, ha van a környezetben olyan baráti ország, ahol a civil logisztikával üzleti alapon együttműködve a feladat megoldható.

Ezek a gyakorlati kérdések már a NATO logisztikai alapidokumentumban is megjelentek.

¹ Dr. Réger Béla alezredes, PhD, ZMNE egyetemi docens.

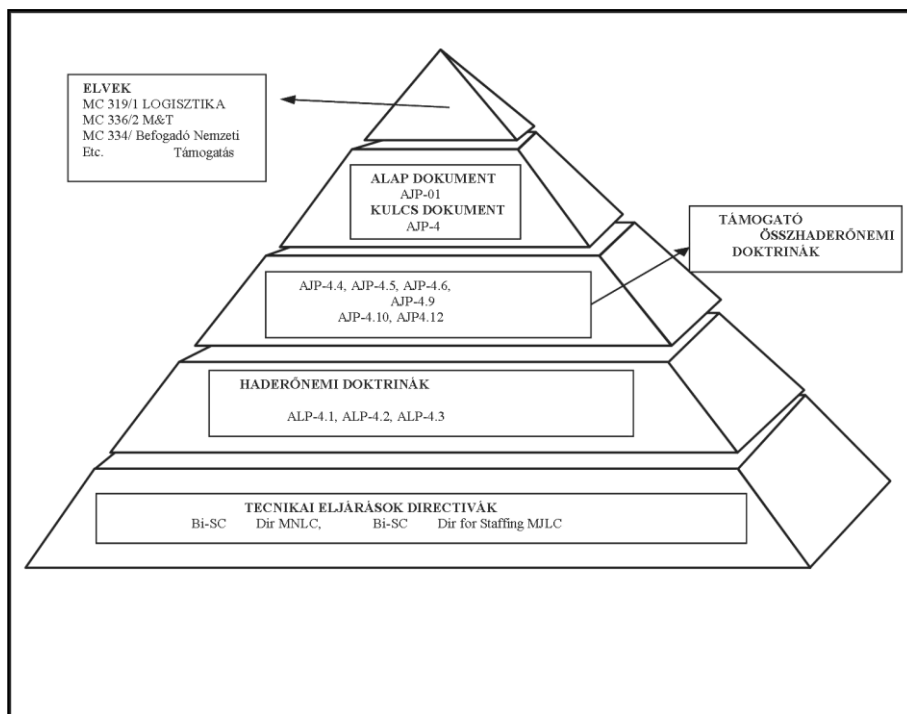
Trembeczky László alezredes, ZMNE Műszaki-ellátási igazgató.

² Részletesebben megtalálható: Dr. Réger Béla „*A logisztika története*“ Logisztikai Évkönyv 1994. Magyar Logisztikai Egyesület kiadványa.

Az MC 319–2 az új NATO Logisztikai Alap és Irányelvek. Talán nem mindenki előtt ismert, hogy a NATO logisztikai dokumentumok struktúrájában ez a legmagasabb szinten helyezkedik el. Mivel sokszor keresik a civil logisztikai szakemberek, logisztikai hallgatók, hogy a katonai logisztikában ezen belül a NATO -ban, hogy hol található logisztikai alapidokumentumok, bemutatásra kerül a NATO logisztikai doktrínák struktúrája is. *A NATO dokumentumok megismerése hasznos a katonai szakembereknek, de a civil logisztikusoknak is érdekes lehet, üzleti alkalmazás vagy kutatási szempontból.*

Napjainkban inkább az okozhat gondot, hogy a sok logisztikai szakmai doktrína között civilként, hogy lehet eligazodni. Erre kerül bemutatásra az alábbi ábra a **“doktrínák piramisáról.”**

1.sz. ábra: ³

³ Forrás: NATO logisztikai kézikönyv.

Magyarázat:

Az MC 319(x) az alap és irányelveket tárgyalja. Minden lényeges változás itt jelenik meg először. Ebben a dokumentumban lefektetett elveket követik végig az alkalmazott logisztikai doktrínák. Az ábrán látható AJP-01 nem logisztikai doktrína, hanem hadműveleti. Mivel a katonai logisztika a hadművelet érdekében tevékenykedik, ez a doktrína adja a meghatározó iránymutatást.

A logisztikai doktrínák csak felsorolásszerűen: ***A vastag betűtípussal ábrázolt doktrínákban található a legtöbb civil logisztikával kapcsolatos rész.***

AJP-4 Szövetségi Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína. A frissítések a görög ABC szint történnek. Jelenleg az ALFA van már érvényben és a béta (NATO katonai nyelven a BRAVO fejlesztés alatt áll).

Az Összhaderőnemi azt jelenti, hogy alapelveknek megfelelően minden haderőnemre érvényes (Főbb haderőnemek: Szárazföldi – Légierő – Haditengerészet).

ALP-4.1 Haditengerészeti erők logisztika

ALP-4.2 Szárazföldi erők logisztikája

ALP-4.3 Légierő logisztika

AJP- 4.4 Közlekedés és Szállítás

AJP-4.5 Befogadó nemzeti támogatás

AJP-4.6 Multinacionális Összhaderőnemi Logisztikai Központ

AJP-4.7 Kiképzés és gyakorlatok

AJP-4.8 Kiadványok Indexe

AJP-4.9 Multinacionális logisztikai támogatás módjai

AJP-4.10 Egészségügyi Logisztika

AJP-4.11 A civil logisztikai támogatási szolgáltatások doktrínája

AJP-4.12 Integrált logisztikai támogatás

Látható, hogy a civil logisztikai kapcsolatok milyen kiemelkedő helyet foglalnak el.

Régebben minden katonai logisztikai szabályzat titkos, vagy minősített írat volt. Joggal merült fel a kérdés, hogyan akar a katonai logisztika

együttműködni a civil logisztikával, ha nem tudható, hogy kikkel, milyen területen kell keresni a kapcsolatot, milyen elvek és szabályok irányítják a katonai logisztikusok döntéseit. A NATO átalakulása után ez a gond megoldódott. Az összes NATO katonai logisztikai doktrína un. „**NATO nem minősített**” lett, így hozzáférhető a civil szakemberek, kutatók számára is az interneten.

Az új MC 319/2-ben a NATO Logisztikai Alap és Irányelvekben az alapelvek nem változtak különösebben. *A fejlődés inkább az irányelvekben mérhető le.* Az irányelvek közül a tanulmány jellegéből adódóan a civil logisztikával kapcsolatos újszerűségek kerülnek kiemelésre.

1. Civil logisztika avagy a harmadik fél által nyújtott támogatás, szolgáltatás (Third Party Logistic Support Services TPLSS)⁴ a civil források bérlése, megvásárlása, igénybevétele.

A civil kapacitás kiegészítője lehet a katonainak. A civil logisztikai eszközök, anyagok, szolgáltatások alkalmazása biztosítja az időbeni, hatékony logisztikai támogatást valamennyi NATO vagy NATO vezette katonai műveletekben.

A katonai logisztikai támogatásokat nem szabad „*csak*” a civil forrásokra támaszkodva szervezni. Mivel a katonai tevékenység veszélyeztetett körzetben zajlik a veszély fokozódásával a civil logisztikától nem várható el, hogy mindig a hadiállapot helyszínén maradjon. *Ez csak a katonai logisztikusoknak a kötelessége.* A biztonsági tényezőkön kívül, figyelembe kell venni a *hadműveleti vezetés elvárásait* is. A civil logisztikai források veszélyhelyzeti bizonytalansága nem befolyásolhatja a hadműveleti logisztikai kapacitások hatékonyságát.

Alacsony intenzitású időszakban azonban nagyobb hangsúlyt kell fektetni az eddigieknél a civil logisztikai forrásokra, szolgáltatásokra. A hadseregeknek célszerű, ha már *békeidőben rendelkeznek megállapodásokkal, szerződésekkel a lehetőségekről*, hogy időben be tudják kapcsolni a civil logisztikai forrásokat békében, válságban és konfliktus helyzetben egyaránt.

⁴ A harmadik fél által nyújtott, (más által nyújtott) szolgáltatás a nem katonai logisztikát jelenti. Azért szükséges az angol logisztikai szakzsargon kírása, hogy a civil logisztikai szakemberek a katonai logisztikai kiadványokban való kutatás során ismerjék meg, hogy TPLSS a civil logisztikát jelenti. Sajnos egyes pályázatokban, vállalkozási meghirdetésekből csak a rövidítés jelenik meg.

Fontos kérdés a logisztikai eszközök fejlesztése. A katonai logisztikának célszerű anyagilag is támogatni az olyan fajta kutatásokat, fejlesztéseket, amelyek arra irányulnak, hogy az adott logisztikai eszközök alkalmasak legyenek a katonai specifikus igények kielégítésére is. Ezek a kettős üzemelésre alkalmas logisztikai felszerelések segítik a hatékony gyors átállást krízis vagy válság esetén.

Olyan hadműveleti helyzetekben, amikor nem áll rendelkezésre Befogadó Nemzeti Támogatás, szükségessé válhat a civil logisztikai források centralizált katonai logisztikai irányítás alatt tartása.

2. A katonai logisztikai források használata a civil katasztrófa helyzetekben

Az alkalmazás nemzeti szinten nem újszerű. Eddig is minden katasztrófa helyzetben a nemzeti hadsereg igénybevételre került az életek mentésére és a károk enyhítésére. Az újszerűség talán abban rejlik, hogy most doktrínában lefektetve lett meghatározva a NATO logisztikai közös források igénybevételének lehetősége nemzeti katasztrófák elhárítására is.

3. Multinacionális logisztika

A feladatok koalíciós jellege megköveteli a hatékonyság növelése érdekében a résztvevő nemzetek katonai logisztikai közötti különböző szinten való együttműködést:

- **Az elsődleges szint:** előre megtervezett kölcsönös támogatás a Befogadó Nemzeti Támogatás és a civil logisztika között nemzeti szervezésben. A Befogadó Nemzeti Támogatás, mint egységes nemzeti koordináló rendszer biztosítja a kapcsolatot a civil logisztikai cégek, vállalkozók és a NATO katonai logisztika igényei között.
- **Másodlagos szint:** amikor a Befogadó Nemzeti Támogatás nem elérhető, vagy bizonytalan. Ekkor egy nemzet felvállalja a logisztikai támogatást egy kijelölt körzetben vagy funkcióban. Adott nemzeti szervezésben biztosítja a logisztikai támogatást vagy szolgáltatást, egészben vagy részben a teljes nemzetközi erőnek. Fontos megjegyezni, hogy ezek az erők nemzeti alárendeltségben maradnak. A megoldás fajtái lehetnek a logisztikai vezető nemzet vagy valamely logisztikai funkciónak egy szakosodott nemzet által történő végrehajtása.

- **Harmadlagos szint:** a logisztikai erők, források centralizálása. Ez úgy jön létre, hogy egy vagy több nemzet felvállalja a multinacionális erők részeként a multinacionális parancsnok alárendeltsége alatt egy logisztikai szervezet létrehozását. Válfajai lehetnek: területi logisztikai támogató alakulat, multinacionális integrált logisztikai vagy külön egészségügyi támogató alakulat. Ezek jellemzően olyan támogatásokat, szolgáltatásokat biztosítanak, amelyek függetlenek a nemzeti sajátosságoktól. Ilyen lehet például a szállítás, elsősegélynyújtás.

4. Hadműveleti Logisztikai Körzet az RSOM (RECEPTION, STAGING and ONWARD MOVEMENT)

Ez egy teljesen újszerű rész. Még hivatalos magyar megfelelője nincs a fogalomnak. A szakirodalomban az RSOM a RECEPTION, STAGING and ONWARD MOVEMENT rövidítése. Fordítása egy változat szerint az induló hazai bázisról a kirakóhelyen való *fogadás* a körzetben való ideiglenes *állomásoztatás* majd a végső alkalmazási helyre való *továbbküldés*–, *szállítás*.

Egy integrált logisztikai támogatási rendszer a hadműveleti felvonulás és a befogadó nemzeti támogatás mellett. A mellett szó alatt itt kifejezetten a két rendszer hézagait, részeinek integrációját kell érteni.

A logisztika klasszikus elvét követve a részfolyamatok optimalizálása helyett a teljes folyamat optimalizálását kell végrehajtani. Ezt valósítja meg az RSOM. Mivel a nemzetközi szakirodalom ezt a rövidítést alkalmazza, célszerű megtartani és a magyar megfelelőjével értelmezni. Talán hasonlóan, mint a **GSM, TV, GPS** –t.

A fogalom tartalma a következőképpen írható le. A hadműveleti felvonulás egyik eleme a szállítandó egységek, felszerelések és anyagoknak az eljuttatása a berakási helyről a végső alkalmazási helyre. *Ez egy meghatározó hadműveleti tevékenység, amelyben a logisztikáé a kulcsszerep.*

A NATO parancsnok koordinálásával a befogadó nemzet(ek) és a küldő nemzet(ek) között kötelesek kidolgozni egy ún. **RSOM** tervet. Ahol a befogadó nemzet nem tudja biztosítani a szükségleteket az RSOM támogatáshoz, ott a NATO parancsnok felelőssége kijelölni a végrehajtásért felelős nemzetet vagy csapatot és a szükséges jogkörrel felhatalmazni. A NATO 5 cikkely szerinti tevékenységnél már a NATO biztonsági beruházási programokban is figyelmet kell fordítani a szükséges

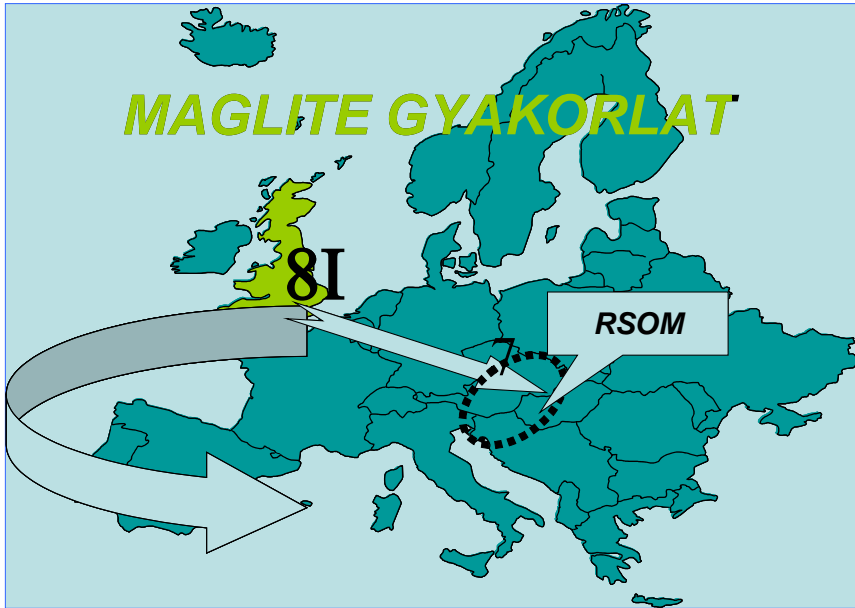
infrastruktúra kialakítására. Pl. kikötők fejlesztése, a rakodási képességek növelése, bővítése.

Az AJP-4.4 (A) Hadműveleti logisztikai doktrína is megadja a keretet a RSOM számára:

RSOM egy olyan katonai műveleti terület, amelyen belül egy egységes logisztikai rendszernek kell funkcionálnia, függetlenül a határoktól és nemzetektől. Akár több befogadó nemzet is lehet több tranzit országgal. Ez egy összehangolt tevékenység a küldő nemzetek, a tranzit országok és a Befogadó Nemzeti Támogatást nyújtó országok között.

A **Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem** Logisztikai Tanszéke és a **Brit Királyi Logisztikai Iskola** között 1996-tól évente kétszer levezetésre került a **MAGLITE** logisztikai rendszergyakorlat. Ennek keretében egy feltételezett délszláv válsági övezetben való béketámogató művelet, végrehajtásában leegyszerűsítve *a következőképen néz ki.* A brit hadosztály kijelölt erői az Angliában lévő berakó helyekről (tengeri, vasúti, légi) indulva érkeznek az olaszországi Trieszt kikötőjébe; kirakodás után Szlovénián keresztül a magyarországi becsoportosítási körletbe, a **Befogadó Nemzeti Támogatásokra** támaszkodva. Itt csatlakozik hozzájuk egy Cseh gépesített lövészdandár is. Az összekovácsolási gyakorlat után indulnak tovább a feladat végrehajtására. *A nemzeti logisztikai támogató elemek Magyarországról biztosítják a logisztikai támogatást a csapatoknak.* Ezeknek a nemzeti támogató elemeknek a NATO készletképzési szabályoknak megfelelően 23 napi készletet kell tárolni és pótolni a csapataik után. Egy brit hadosztály kijelölt részeinek, mintegy 20000 katona és 6000 különböző katonai technikai eszköz részére (lőszer, üzemanyag, fenntartási anyag, élelem, palackozott víz, stb) a készlet több ezer tonna is lehet.

Belátható, hogy a civil logisztikával való együttműködés nélkül a feladatot nem lehet megoldani.

4.1 Beérkeztetés–fogadás (Reception)

Az a tevékenység, amely a személyek, anyagok, felszerelések, technikai eszközök beérkezését, kirakását, gyülekezését hajtja végre a hazai bázisokról a különböző kirakó pontokra (tengeri, repülőtéri, vasúti).

A beérkeztetés–fogadás funkciói magukba foglalják a következőket:

- Adott kirakóhely őrzés–védelmét.
- Csapatok, anyagok, technikai eszközök fogadására való előkészítést.
- Konkrét kirakodási tevékenységet.
- Kirakodóhelyről a gyülekezési körletbe való mozgás előkészítését.
- Vámeljárások végrehajtását.

- Beérkezett személyek, anyagok, technikai eszközök mozgatásának koordinálását, forgalomszabályzást.
- Információáramlást az áttekinthetőség érdekében. (Ez azt jelenti, hogy olyan Logisztikai Informatikai Rendszereket kell alkalmazni, amelyek képesek napra, órára, vagy akár percre készen megadni, hogy ki, mi, mennyi, mikor, honnan, hová érkezik és mennyi már a kirakodott, gyülekeztetett személy, anyag, eszköz. Ilyen például a NATO Logisztikai Informatikai ADAMS rendszere).
- Koordinálását, irányítását a beérkezett, kirakodott, gyülekeztetett csapatoknak, anyagoknak, technikai eszközöknek. A koordináció szükség szerint az átszervezést is magában foglalja.
- Napi élethez szükséges tevékenységek biztosítását.
- Kommunikációs kapcsolat megteremtését a végrehajtó pontok között.

A beérkeztetés-fogadási művelet magába foglal minden szükséges funkciót a csapatok, anyagok, technikai eszközök *folymatos áthaldásának biztosítására*. Ez egy kritikus pont a felvonulás során. Amennyiben ez a tevékenység sikertelen **LOGJAM**⁵ keletkezik. A szakirodalom LOGJAM-nek nevezi azt a logisztikai helyzetet, amikor minden fizikailag a helyszínen van, de szervezési és/vagy kapacitási gondok miatt a logisztika nem működik megfelelően.

A befogadó és átbocsátó kapacitás tervezése, szervezése kiemelt jelentőségű. Figyelembe kell venni, hogy csak annyi csapat, anyag, technika érkezését engedélyezett egy időben, amennyit nemcsak fogadni tud, hanem kirakni és továbbítani is. *A tervezésnél a különböző kirakópon-
toknál gondolni kell a következőkre:*

- Tengeri kikötőknél:

Kikötőpontok száma, mólók száma, állapota, vágányhálózattal való ellátottsága, a víz mélysége.

⁵ Ez a kifejezés a trafícjam angol forgalmi dugó mintájára keletkezett. A LOG a szakirodalomban a logisztika rövidítése, de még jelent farönköt is. A régi időkben, ha a kandallóba a farönköket rosszul tették be és beragadtak, akkor kialudt a meleget adó kandalló tűz. Ezt nevezték LOGJAM-nek minden ott volt, de mégsem működött.

- Repülőtérenél:

A kifutópályák száma hossza, amely meghatározza a fogadható repülőgépek teherbírását. (Minél nagyobb egy repülőgép, annál hosszabb leszállóhelyre van szüksége).

- Az elszállásolási, raktározási, belső – külső tárolási, rakodási feltételek. A katonai technikai eszközök jellemzően sokkal nehezebbek a civil eszközöknél (Páncélozottak, lánctalppal felszereltek), ezért a RO–RO nélküli rakodó helyeknél speciális rakodógép igények léphetnek fel. A fogadó körleteknél szükség esetén a lehetőségek függvényében akár különbözőfajta katonai logisztikai kézi–gépi rakodási kapacitással kell megerősíteni, az átbocsátó képesség növelése érdekében.
- Az anyagi eszközök egy részére is a veszélyes árukra jellemző szabályokat kell betartani. (lőszer, robbanó anyagok, tűzveszélyes üzemanyagok stb). A személyi állomány fogadásánál nem a kirakodás a kritikus pont, hanem a továbbszállítás megszervezéséhez szükséges eszközök (buszok, vasúti kocsik) kapacitása.
- A fogadó terület után–hátraszállítási utak, vasutak száma kapacitása:

Nem elég, ha megfelelő eszközmennyiség áll rendelkezésünkre, ha az út, vasút átbocsátóképessége kevés.

A kapacitás vizsgálatok megállapíthatjuk, hogyha a beérkező kapacitásnál nagyobb a kimenő kapacitás nincs különösebb probléma.

$$\sum C_{in} < \sum C_{out}$$

Azonban ha a kimenő kapacitás kisebb, mint a bejövő kapacitás akkor:

$$\sum C_{in} > \sum C_{out}$$

Ekkor figyelembe kell venni:

$$\sum C_{in} = < (\sum C_{acc} + \sum C_{out})$$

$$\sum C_{in} = < (\sum C_{acc} + \sum C_{out} + \sum \sum C_{dev})$$

Abban az esetben, ha ez sem elegendő nincs más hátra, mint meghatározni a szükséges kiegészítő tárolási, elhelyezési, elszállásolási kapacitást:

$$\sum C_{\text{store}} = \sum C_{\text{in}} - (\sum C_{\text{out}} + \sum \sum C_{\text{dev}})$$

Ahol: $\sum C_{\text{in}}$ = Bejövő kapacitás

$\sum C_{\text{out}}$ = Kimenő kapacitás

$\sum C_{\text{acc}}$ = Elhelyezési, raktározási, tárolási kapacitás

$\sum C_{\text{dev}}$ = Kiegészítő kézi-, gépi rakodó kapacitás

$\sum C_{\text{store}}$ = Szükséges kiegészítő tárolási, raktározási, elhelyezési kapacitás.

4.2. Állomásoztatás (Staging)

A kijelölt gyülekezési körletekben állomásoztatják a csapatokat, megtartva a katonai szervezeti kereteket és előkészítik a továbbküldésre a végső alkalmazási körletbe. ***Ez a tevékenység a következő funkciókat foglalja magában:***

- A fegyveres erők – csapatok, megóvása, őrzés–védelme.
- Kommunikáció és ezen belül különösen a híradás biztosítása.
- Hadrafoghatóság, készenléti szint fenntartása.
- A napi élet egyéb normáinak biztosítása.
- A logisztikai támogatás folyamatos fenntartása.
- Összekovácsolási gyakorlatok végrehajtása kötetlenségben, éleslövészettel egybekötve vagy e nélkül.

4.3. Előre mozgás–továbbítás (Onward Movement)

A tovább mozgás az alkalmazási helyre az az eljárás, amikor az összeses fogadó helyről a rendszerezett anyagokat, eszközöket, csapatokat előkészítjük a további előre mozgásra, szállításra a végső alkalmazási körletbe.

Ez a következő funkciókat foglalja magában:

- A fegyveres erők–csapatok megóvása, harcérték, készségi fok fenntartása.
- A menet és szállítás közbeni fedező biztosítás.
- Mozgáskoordinálás, menet és szállításszervezés.
- A logisztikai támogatás szervezés a napi élet fenntartására.
- Kommunikáció–híradás biztosítása.
- Forgalomszabályzás.

A Befogadó Nemzeti Támogatás általában felelős az összes RSOM tevékenység végrehajtásért saját területén, a parancsnoki elvárások figyelembevételével.

Abban az esetben, ha nem áll rendelkezésre a Befogadó Nemzeti Támogatás, akkor a NATO parancsnok koordinálásával a logisztikai vezető nemzetnek kell átvennie ezt a feladatot.

Ha sem befogadó nemzet, sem logisztikai vezető nemzet nem áll rendelkezésre akkor a NATO parancsnokot kell felhatalmazni erre a feladatra. Ebben az esetben megnő ***a Regionális Parancsnokság J-4 logisztikai főnököt segítő szervezet, a Multinacionális Logisztikai Központ helye és szerepe.***

